

e-ISSN: 2630-631X

Article Type

Research Article

Subject Area

Guidance and

Psychological Counseling

Vol: 8

Issue: 57

Year: 2022

Pp: 568-580

Arrival

28 January 2022

Published

26 March 2022

Article ID 1388

Doi Number

<http://dx.doi.org/10.31576/smrj.1388>

How to Cite This Article

Soyer, M. (2022). "Üçgen Aşk Kuramı Çerçevesinde Yapılan Araştırmalarda Ele Alınan Değişkenlere Yönelik Bir Derleme Çalışması", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 8(57): 568-580

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

1. AŞK

Aşk ve romantik ilişkiler, insanlık tarihi kadar eski olup, bireylerin yaşamlarının vazgeçilmez bir yönünü oluşturmaktadır (Pines, 2010). Romantik aşk, tüm bireyler için öznel bir deneyim olup, çok çeşitli öznel anlamları içermektedir (Dion ve Dion, 1993). Bir başka deyişle aşk, her birey için farklı anlamlar ifade edebilmekte ve anlamı kültürden kültüre değişiklik gösterebilmektedir. Bununla birlikte, aşka yönelik tanımlamaların zamanla değişime uğradığı da gözlemlenmektedir (Masaryk, 2012). Ancak, tarihsel süreç içerisinde aşka yönelik bakış açısındaki tüm değişimlere rağmen, aşkın evrensel bir duygu olduğu ve sağlıklı her bireyin bir şekilde bu duyguyu deneyimlediği belirtilmektedir (Hendrick ve Hendrick, 1986).

İlgili alanyazın incelendiğinde romantik aşk, mutluluk (Diener ve Lucas, 2000), iyilik hali (Galinha, Oishi, Pereira, Wirtz ve Esteves, 2014), ilişki doyumu (Sprecher, 2001) gibi birçok olumlu özelliğin önemli bir yordayıcısı olarak görülmektedir. Hatta aşk, bireylerin yaşamının ayrılmaz parçası olarak görülmekte ve aşkın varlığı ya da yokluğu, bireylerin ilişki doyumlarını (Fehr ve Broughton, 2001) etkileyebilmektedir. Yine, birçok kültürde evlilik ve romantik aşk, kendini ifade etmenin ve kendini gerçekleştirmenin bir kaynağı olarak görülmektedir (Acevedo ve Aron, 2009). Bu açıdan düşünüldüğünde, aşka yönelik algı, tutum ve beklentilerin, bireyin yaşamında olumlu duygular hissetmesinde ve gelecekte evlilik sürecinde önemli bir belirleyici olduğu göze çarpmaktadır.

Diğer yandan, aşkın karanlık tarafını da göz önünde bulundurmamak gerekmektedir. Bir başka deyişle aşk, zaman zaman kaygı ve depresyon gibi çeşitli psikolojik sorunlara yol açabilmektedir (Bajoghli, Keshavarzi, Mohammadi, Schmidt, Norton, Holsboer-Trachsler, E. ve Brand, 2014). Hatta bireyler için karşılıklı aşktan

Üçgen Aşk Kuramı Çerçevesinde Yapılan Araştırmalarda Ele Alınan Değişkenlere Yönelik Bir Derleme Çalışması¹

A Review Of The Variables Considered In The Research Made Within The Framework Of The Triangle Love Theory

Müzeyyen SOYER¹ ¹ Öğr.Gör.Dr.; Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Mersin/ Türkiye

ÖZET

Romantik ilişkilerin en önemli motivasyonu olan aşk, tüm bireylerin deneyimlemek isteyebileceği bir duygu olması ve yaşamın her döneminde yer alması nedeniyle ruh sağlığı alanında çalışan uzmanların her zaman dikkatini çekmektedir. Nitekim, psikoloji alanında romantik ilişkileri ve aşkı anlama çabasının 1970'lerle birlikte hız kazandığı ve günümüze kadar aşkla ilgili birçok kuram ve modelin ortaya konduğu görülmektedir. Özellikle son dönemlerde, üzerinde sıklıkla durulan önemli kuramlardan biri Robert Sternberg'in Üçgen Aşk Kuramıdır. Türkiye'de yapılan araştırmalarda, romantik aşka yönelik literatür çalışmalarının eksikliğini gidermek ve alanda çalışan uzmanların araştırmalarında yol gösterici olmak amacıyla, alana katkı sunacak yeni bir kuram ile üçgen aşk düzeyini ile ilişkilendirilen değişkenlerin belirlenmesinin anlamlı olacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada, Üçgen Aşk Kuramını temel alarak yapılan aşk araştırmalarında ele alınan değişkenler incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Üçgen aşk, yakınlık, bağlılık, tutku.

ABSTRACT

Love, which is the most important motivation of romantic relationships, always attracts the attention of experts working in the field of mental health, as it is an emotion that all individuals want to experience and takes place in every period of life. As a matter of fact, it is seen that the effort to understand romantic relationships and love in the field of psychology gained momentum with the 1970s and many theories and models about love have been put forward until today. Especially recently, one of the important theories that has been frequently emphasized is Robert Sternberg's Triangular Love Theory. In the studies conducted in Turkey, it is thought that it would be meaningful to determine the variables associated with the triangular love level with a new theory that will contribute to the field, in order to eliminate the lack of literature studies on romantic love and to guide the research of the experts working in the field. Therefore, in this study, the variables considered in love studies based on the Triangle Love Theory were examined.

Keywords: Triangular love, intimacy, commitment, passion.

¹ Bu makale Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından kabul edilen "Cinsiyet ve romantik ilişki durumuna göre üniversite öğrencilerinin üçgen aşk düzeyleri: temel kişilik özellikleri ve benlik saygısının rolü" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

ziyade reddedilme ve terk edilme korkusu, şiddet, kıskançlık ve karşı taraf için değer kaybetme gibi problemler yaygın olarak görülebilmektedir (Fisher, 1992). Dolayısıyla, aşık olmayla ortaya çıkan bu dezavantajlı durumlar, romantik ilişkilerde hem seven hem de sevilen için önemli bir soruna dönüşebilmektedir.

1.1. Sternberg'in Üçgen Aşk Kuramı

Sternberg'e (2013) göre, üçgen aşk bireyin kendi kişisel deneyimlerine dayalı olarak ortaya çıkmakta ve bir ilişkide farklı düzeylerde motivasyon gerektiren; yakınlık, bağlılık ve tutku olarak tanımlanan üç bileşeni içermektedir. Sternberg (1986), bu bileşenlerin bireylerin geçmişteki, şimdiki ve gelecekteki partnerlerine yönelik duygusal etkileşimlerini yansıttığını ifade etmekte ve her birinin ayrı olarak aşkın duygusal, bilişsel ve motivasyonel/güdüsel yönlerini temsil ettiğine vurgu yapıldığı dikkat çekmektedir.

Aynı zamanda, üçgenin her köşesinin ve dolayısıyla her bileşenin aşkın farklı bir yönünü ortaya koyduğunu belirten Sternberg (1997), bir yandan da bileşenlerin şematik olarak organize edildiğini ve üçgenin bütünü temsil ettiğini ifade etmektedir. Bununla birlikte, bileşenlerin kombinasyonları ya da birleşimleri sonucu oluşan yapılar aşkın varlığına, yokluğuna ve aşkın ifade edilmesindeki muhtemel farklı yapılara göre şekillenmektedir (Sternberg, 1986; Yela, 2006). Dolayısıyla bu üç bileşenin farklı birleşimleri, farklı aşk türlerinin oluşmasına yol açmaktadır (Andrade, Wachelke ve Howat-Rodrigues, 2015).

Bu bileşenler sırasıyla ele alındığında, *yakınlık* bileşeni yakın olma, karşılıklılık, bağlılık ve değer verme gibi karşılıklı duygularla ilişkilendirilmektedir (Sternberg, 1986; Yela, 2006). Yakınlık, romantik partnerle, dürüstlük ve samimiyet gibi karşılıklı anlayışa duyulan gereksinimi yansıtmaktadır. *Bağlılık* bileşeni ise ilişkinin geleceğine yönelik bir anlam taşımasına ve ilişkiye yönelik bir karara varmaya duyulan gereksinimi yansıtmaktadır. Bir başka deyişle bağlılık bileşeni, belli bir zaman diliminde birinin diğerini sevme kararına, devam eden süreçte de bu aşkı sürdürmek amacıyla ona olan bağlılığını devam ettirmesine işaret etmektedir (Sternberg, 1997). *Tutku* bileşeni ise romantik partnere yönelik fiziksel cazibeyi, cinsel uyarılmayı ve fiziksel yakınlığa duyulan gereksinimi yansıtmaktadır. Dolayısıyla tutku bileşeni ilişkinin romantizme, fiziksel çekiciliğe ve cinsel birlikteliğe yol açan güdüsel yönünü oluşturmaktadır. Aynı zamanda tutku, sevilen kişiye duyulan cinsel çekim ve onu fiziksel olarak çekici bulma duygularını da içermektedir (Sternberg, 1986). Sternberg'e (1986) göre, başarılı ve doyurucu romantik ilişkiler bu üç bileşenin dengelenmesiyle karakterize edilmektedir. Dolayısıyla bütün bileşenlerin varlığı mükemmel aşk olarak ifade edilmektedir. Diğer yandan, bu üç bileşenin olmaması ise temel olarak aşksızlık olarak ifade edilmektedir (Andrade, Wachelke veHowat-Rodrigues, 2015).

Birçok araştırmacı, bireylerin üçgen aşk düzeylerinin değerlendirmek ve aşka bakış açılarını açıklayabilmek için çeşitli değişkenlerin gözden geçirilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Bu kapsamda ilgili alanyazın incelendiğinde, üçgen aşk düzeylerinin ele alındığı çalışmalarda aşkın birçok değişkenle ilişkisinin incelendiği görülmektedir. Bu değişkenler arasında özellikle; bağlanma stilleri, ilişki doyumu, cinsiyet, iyi oluş, romantik ilişki süresi, kişilik özellikleri, kültür, romantik ilişki durumu, yaş, benlik saygısı gibi değişkenlerin ele alındığı dikkati çekmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada, Üçgen aşk kuramı çerçevesinde ele alınan bu değişkenlerin yanında, alanda daha az çalışılan diğer değişkenler sırasıyla incelenecektir. Bu derleme çalışması Türkiye'de yapılan çalışmaların yetersizliği nedeniyle, çoğunlukla uluslararası literatürü kapsayacak şekilde düzenlenmiştir.

2. CİNSİYET

Birçok araştırmacı yaptıkları çalışmalar ile kadınların ve erkeklerin aşk, cinsellik, evlilik ve sadakat hakkında aynı şeyleri düşünüp düşünmediğini ya da aynı şekilde hissederek davranışta bulunup bulunmadığını anlamaya çalışmaktadırlar (Andrade, Wachelke ve Howat-Rodrigues, 2015; Berceheid, 1988; Whatley, 2008). İlgili alanyazında, özellikle sosyo-kültürel kuramların, aşkın ifade edilmesi açısından kadın ve erkeğin nasıl farklılaştığını inceledikleri görülmektedir. Nitekim Watts ve Stenner (2014), bir bireyin aşka yönelik kişisel tanımını anlamak için onun içinde büyüdüğü ve yer aldığı kültürel bağlamın anlaşılması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Gelişimsel kuramlar ise aşkın sadece duygusal bir yaşantı olduğunu, duygusal süreçlerde yapılan seçimlerden, çoğalmak için bireylerin eşini bulmasına kadar devam eden ve hem erkekler hem de kadınlar için farklı bakış açılarında gelişen bir durum olduğunu belirtmektedirler (Dion ve Dion, 1993).

Bir diğer bakış açısıyla, aşka yönelik cinsiyet farklılıkları, erkeklerin iş-para, güç ve bireyselliğe dayanan tutumlarının doğrudan davranışlarını etkilediği, kadınların ise aile ve ilgiye dayalı tutumlarının davranışlarını etkilediği şeklinde açıklanmaktadır (Whatley, 2008). Bir başka deyişle kadınlar, aşkı daha çok duygusal bağlılık ve güvenlik gibi durumlarla ilişkili olarak düşünme eğiliminde olup koruyucu ve güven verici ilişkilere yöneldikleri, erkeklerin aşkı cinsel bağlılık ve cinsel birliktelikten keyif alma olarak düşünme

eğiliminde olup sağlık ve güzelliğe önem verdikleri ileri sürülmektedir (Shulman, Walsh, Weisman ve Schelyer, 2009). Dolayısıyla, kadınların duygusal yakınlığa daha çok değer vermeleri beklenirken, erkeklerin ise cinsel yakınlığa değer vermeleri beklenmektedir (Andrade vd., 2015).

İlgili alanyazın incelendiğinde, Lemieux ve Hale (1999), üniversite öğrencileriyle yaptıkları ve aşk bileşenleri ile ilişki doyumu ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmanın bulguları, kadınların yakınlık ve bağlılık düzeylerinin erkeklerinkinden daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer taraftan, Kın NG ve Cheng (2010), aşk bileşenlerinin ilişki doyumunu yordama düzeyini belirlemek için yapmış oldukları çalışmanın sonucunda, erkeklerin tutku düzeyleri kadınlardan yüksek bulunup, bağlılık ve yakınlık düzeyleri açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya konmaktadır. Gouveia (2009), ise yaptığı çalışmada kadınların bağlılık düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğunu belirtmektedir.

Başka bir çalışmada ise Sumter, Valkenburg ve Peter (2013), aşk bileşenleri ile ilişki durumu ve cinsiyet arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada, bireylerin aşka yönelik algılamaları açısından erkekler ile kadınlar arasındaki benzerliklerin farklılıklardan fazla olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın sonucunda, aşk bileşenleri temelinde cinsiyetler açısından anlamlı bir farklılığın olmadığı belirtilmektedir. Buna paralel olarak, evli bireylerle yaptığı çalışmada Torqabeh, Abadi ve Haqshenas (2006), aşk bileşenleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olmadığı yönündedir. Bu bulguya paralel olarak Drahanovic ve Hasanagic (2014), aşk bileşenleri ile ilişki süresi ve cinsiyet açısından Türkiye ve Bosnalı üniversite öğrencileri arasındaki farklılıkları inceledikleri çalışmanın sonucunda, aşk bileşenleri ile cinsiyetler açısından anlamlı farklılık bulunmadığını ortaya koymaktadırlar. Aykutoğlu (2015) ise yaptığı çalışmada yakınlık ve tutku bileşenleri ile cinsiyetin anlamlı bir ilişki sergilemediğini ortaya koymaktadır. Benzer şekilde Engel, Olson ve Patrick (2002), Madey ve Rodgers (2009) ve Ahmetoglu, Swami ve Chamorro-Premuzic's (2010), yaptıkları çalışmalarda, aşk bileşenleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olmadığını ifade etmektedirler.

3. YAŞ

Aşk, cinsellik ve yakınlık isteğinin, insanoğlunun yaşamı boyunca eksikliğini hissettiği temel gereksinimlerden bazıları olma özelliğini taşıdığı sıklıkla vurgulanmakta ve aynı zamanda aşk ve cinsellik deneyimlerinde, yaşın önemli bir değişken olduğu belirtilmektedir. Özellikle aşk fiziksel ve biyolojik değişimlerin yoğun olarak yaşandığı ergenlik dönemi ile ilişkilendirilmekte ve bu dönemde, romantik ilişkilerde tutkuya dayalı deneyimlerin yakınlık ve bağlılığa dayalı deneyimlerden daha öncelikli olduğu ifade edilmektedir. (Overbeek, Ha, Scholte, Kemp ve Engels, 2010). Bununla beraber, ergenlik dönemi bireyler için tutkunun kıvılcımlandığı bir dönem olarak ifade edilirken, yetişkinlik ise fiziksel uyarılmanın azaldığı ve tutkunun inişe geçtiği bir dönem olarak tanımlanmaktadır (Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic, 2010; Sternberg, 1996; Sumter, Valkenburg ve Peter, 2013).

Aşk bileşenleri açısından bakıldığında yakınlık, ergenlik için önemli bir gelişimsel dönüm noktası olma özelliğini taşımaktadır. Aynı zamanda ön ergenlikte, yakınlık düzeyinin geç ergenlere göre daha düşük olduğunu ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Luong, Charles ve Fingerman, 2011). Dolayısıyla yaşa dair farklılıklar, yakınlık açısından belirleyici olmaktadır. Bağlılığın ise, ön ergenlikte orta ve geç ergenliğe göre daha düşük düzeyde olduğu ifade edilmektedir. Bunlara paralel olarak, aşk bileşenleri ve yaş değişkeni arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmada Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic (2010), yaş değişkeninin yakınlık ve bağlılık ile pozitif yönde ilişkili olduğunu ve tutku değişkeni ile de negatif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Yani bu çalışmada yaş arttıkça yakınlık ve bağlılık bileşenlerinin arttığı, tutku bileşeninin ise azaldığı belirtilmektedir. Diğer taraftan Toba (2010), tutku ile yaş arasında anlamlı ilişkilere vurgu yapmaktadır. Sonuç olarak alanyazında birçok çalışmanın aşk ve yaş arasındaki ilişkileri incelediği görülmektedir (Seiffge-Krenke, 2003; Reeder, 1996; Falconi ve Mullet, 2003; Neto, 2012).

4. ROMANTİK İLİŞKİ SÜRESİ

Modern batı kültüründe romantik aşk, evliliğin önemli bir parçası olarak görülmekte (Dion ve Dion, 199) ve aşkın yok olması ile evliliğinde sonlandığını düşünmektedir (Simpson, Campbell ve Berscheid, 1986). Diğer yandan, ironik bir şekilde romantik aşkın zamanla kaybolduğuna inanılmakta ve arkadaşça aşka doğru geliştiği varsayılmaktadır (Acevedo ve Aron, 2009). Sternberg (1986), başarılı ilişkilerde zamanla tutkunun azaldığını yakınlık ve bağlılığın ise arttığını ifade etmektedir.

İlgili alanyazın incelendiğinde, romantik ilişkinin süresinde bağlılığın önemli bir yordayıcı olduğunu ortaya koymaktadırlar (Le ve Agnew, 2003; Snyder, Castellani ve Whisman, 2006; Madey ve Rodgers, 2009; Gere ve Macdonald, 2013). Benzer şekilde, Weigel, Davis ve Woodard (2015) üniversite öğrencilerinin ilişki süresi, ilişki niteliği ve üçgen aşk bileşenleri arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada, güçlü bağlılık düzeyine sahip bireylerin ilişki uyumlarının daha iyi olduğunu ve daha istikrarlı ilişkiler yaşadıklarını ifade etmektedir.

Paralel olarak, Lemieux ve Hale'in (2000) ve Kın NG ve Cheng (2010), evli bireylerle yaptıkları araştırmanın bulgularına göre, bağlılık ve ilişki süresi arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler belirtilmektedir. Farklı olarak, Lemieux ve Hale (2000) yakınlık ve tutku ile ilişki süresi arasında kısmen negatif yönde anlamlı ilişkiler vurgulamaktadırlar. Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic (2010) romantik ilişkisi olan ve olmayan bireyler ile yaptıkları çalışmada, tutku ile romantik ilişki süresi arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu belirtmektedirler. Elde edilen bu sonuçlar, uzun süreli ilişkilerde çatışma ve problemlerin nedenlerinin daha çok önemsendiği ve çözüm adına daha fazla gayret edildiği ile açıklanmaktadır.

Başka bir bakış açısı ile, Acevedo ve Aron (2009) uzun süreli ilişkilerde romantik aşkın etkisizleştiğini, metabolik olarak masraflı ve belki aile, iş ve toplumsal yükümlülüklerden kaynaklı cesaret kırıcı olabildiğini öne sürmektedir. Hatta belki medya yoluyla aşkın ve evliliğin karanlık tarafına (yüksek boşanma oranları, aldatma, aile içi şiddet gibi) vurgu yapıldığını ve böylece bireyleri yönlendirdiğini belirtmektedir. Bu nedenle bir romantik ilişkinin başlangıç aşamalarında romantik aşkın sağlıklı bir ilişkiye yol açabildiği ancak ilişkiyi devam ettiren uzun süreli ilişkilerin romantik aşkı tehdit edebildiği vurgulanmaktadır.

Diğer taraftan Drahanovic ve Hasanagic (2014), üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada yakınlık ve bağlılık ile ilişki süresi arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu vurgulamaktadır. Sonuç olarak, ilişkinin başlangıç aşamasında tutkunun yüksek olması beklenirken, ilişkinin ilerlemesi açısından yani ilişkinin süresi arttıkça bağlılığın ve yakınlığın artması beklenmektedir (Panayiotou, 2005).

5. ROMANTİK İLİŞKİ DURUMU

Aşık olmanın öz güveni arttırıp, benlik algısını güçlendirdiği ve bireyi duygusal olarak olgunlaştırarak bireyin daha olumlu bir kişilik geliştirmesine yardımcı olduğu savunulmaktadır (Pines, 2010). Bu açıdan bakıldığında, bir birey için romantik partnerinin varlığının ya da yokluğunun aşka yönelik bakış açısını şekillendirmekte oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan Knox, Michael ve Sporkowski (1968), üniversite öğrencilerinin ilişki deneyimleri arttıkça, yaşadıkları aşka ve sevgililerine yönelik gerçekçi algı ve değerlendirmelerin de artacağını ifade etmektedirler. Dolayısıyla, ilk kez bir romantik ilişki yaşayan bireylerin romantik partnerleri ile olan ilişkilerinde hangi sorunlarla ne oranda baş edebileceklerini bilememelerinin aşka yönelik algılarını etkileyeceği düşünülmektedir.

Pines (2010), sevgiliyi idealize etmenin “kendini gerçekleştiren kehanet” gibi işlediğini ifade etmektedir. Pines’e göre sevgililer, birbirlerini ne kadar idealize ederlerse, birlikte kalma olasılıkları da o kadar güçlü olmaktadır. Bu nedenle, ilişkinin başlangıcında birbirlerini daha çok idealize eden çiftlerin, aşktan aldıkları doyumun daha yüksek olacağı tahmin edilmektedir. Buna paralel olarak, Swami ve Allum (2012), yaptıkları bir çalışmada şu anda bir romantik partneri olan bireylerin partnerlerini idealize etme eğiliminde olduklarını ancak eski partnerlerini ise değersizleştirdiklerini ortaya koymaktadırlar. Böylelikle, bu algısal stratejilerin mevcut ilişkilerdeki bağlılığı korumaya hizmet edeceğine vurgu yapmaktadırlar. Dolayısıyla, şu anda bir romantik ilişki yaşayan bireylerin, aşkı algılama düzeyinin diğer bireylere göre artması beklenmektedir.

Benzer şekilde Murray, Holmes ve Griffin (1996) ve Swami, Furnham, Haubner, Stieger ve Voracek (2009), şu anda bir romantik ilişki içerisinde olan bireylerin partnerlerini idealize etme eğiliminde olduklarını ve böylelikle de ilişkilerinde daha mutlu olduklarını ifade etmektedirler. Dolayısıyla romantik ilişki yaşayan bireylerin, bir romantik ilişki yaşamayan bireylere göre aşka yönelik algılarının daha olumlu ve daha yüksek olması beklenmektedir.

6. BAĞLANMA STİLLERİ

Hazan ve Shaver (1987), romantik ilişkilerin bir bağlanma süreci olarak ele alınabileceğini ve aynı zamanda Ainsworth ve arkadaşlarının (1978) belirledikleri, çocukluk bağlanma stilleri ile romantik ilişkilerdeki bağlanma biçimleri arasında paralellik kurulabileceğini öne sürmektedirler. Bununla birlikte, çocuklar ve bağlanma figürleri (anne ya da birincil bakıcı) arasında üç farklı bağlanma stilinden birinin geliştiğini vurgulamaktadırlar. Bunlar, güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçınan bağlanma stilleri olarak ifade edilmektedir.

Sternberg (1997), üçgen aşk kuramının gelişiminin ilk zamanlarından bu yana aşk bileşenlerinin bağlanma stilleri ile olan ilişkisine vurgu yapmaktadır. Bununla beraber aşkın anlaşılması için, bu ilişkilerin de belirlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla bağlanma stilleri, romantik ilişkilerin ve aşkın niteliğinde önemli bir yordayıcı olarak görülmektedir. Bu bakış açısına paralel olarak, Madey ve Rodgers (2009), üniversite öğrencilerine yönelik yaptığı çalışmada bağlanma stillerinin romantik aşkı doğrudan ya da yakınlık, bağlılık ve tutku aracılığıyla yordayıp yordamadığını incelemektedirler. Bu araştırma güvenli bağlanmanın aşk bileşenleri ile ilişkili olduğunu savunmaktadır. Aynı zamanda bu çalışmada, olumlu bağlanma stillerinin aşk bileşenlerini olumlu etkileyeceği ve dolayısıyla da ilişki doyumunu arttıracığı tahmin

edilmektedir. Buna ek olarak, işlevsel olmayan bağlanma stillerinin artmasıyla, aşk bileşenlerinin miktarının düşeceği ve sonuçta da ilişki doyumunun azalacağı varsayılmaktadır. Başka bir çalışmada Mikulincer (1991), kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin, güvenli bağlanma stiline sahip bireylere kıyasla daha az yakınlık, kaygılı bağlanma stiline sahip bireylere kıyasla daha fazla bağlılık sergilediklerini ortaya koymaktadır.

Diğer yandan Batinic, Milosavljevic ve Barisic (2016) ve Pielage, Luteijn ve Arrindell (2005), flört eden ve evli bireylere yönelik yaptıkları ve bağlanma stilleri ile aşk bileşenleri arasındaki ilişkileri inceledikleri araştırmaların sonuçlarına göre, güvenli bağlanma stili ile yakınlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Aynı zamanda saplantılı ve kayıtsız bağlanma ile yakınlık arasındaki ilişki daha düşük bulunup, en düşük ilişkinin kaçınan bağlanma stili ile olduğu bu çalışmanın sonuçları arasında yer almaktadır. Yani yakınlık ve güvenli bağlanma stili arasındaki ilişki en yüksek olup, kaçınan bağlanma stili ile yakınlık arasındaki ilişki en düşük olarak ifade edilmektedir. Tutku ve bağlılık bileşenleri açısından ise bağlanma stilleri ile bir ilişki olmadığı da bulgular arasında yer almaktadır.

Buna ek olarak Levy ve Davis (1988), flört eden bireylerin bağlanma stilleri ile aşk bileşenleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada yakınlık, bağlılık ve tutku bileşenlerinin güvenli bağlanma stili ile pozitif yönde, diğer bağlanma stilleri ile ise negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Aynı zamanda bu çalışmada kaygılı ve kaçınan bağlanma stillerinin negatif ilişki karakteristiklerini yordadığı ifade edilmektedir. Diğer yandan başka bir yakınlık ölçeğinin kullanıldığı çalışmada Karantzas, Feeney, Goncalves ve McCabe (2014) flört eden ve evli bireylere yönelik yaptıkları çalışmada, bağlanma stillerinin, ilişki doyumuna yakınlık ve güven yoluyla etkisini incelemektedirler. Araştırma sonucunda, kaygılı bağlanma stiline güven ve yakınlık aracılığıyla ilişki doyumunu etkilediği ortaya konmaktadır. Aynı zamanda kaçınan bağlanma stiline de, yine güven ve yakınlık aracılığıyla ilişki doyumuna etki ettiğini çalışma sonucunda ortaya çıkan bulgular arasında yer almaktadır.

7. İLİŞKİ DOYUMU

Hendrick (1988) ilişki doyumunu, bireyin ilişki kalitesi ve niteliği konusunda yaptığı özel değerlendirmelerinin olumlu ya da olumsuz olması olarak tanımlamaktadır. Aynı zamanda romantik ilişkinin sağlıklı ve istikrarlı bir şekilde devam edebilmesi için ilişki doyumunun bir ön koşul olduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde Taylor, Peplau ve Sears (2003), bir romantik ilişkinin devamlılığını belirleyecek en önemli faktörün ilişkiye bağlanım ve ilişki doyumu olduğunu öne sürmektedir.

Nitekim günümüzde hem evlilik ilişkilerine hem de evlilik öncesi ilişkilere yönelik yapılan araştırmalar, ilişkideki bağlılığın artmasına yol açan ve daha fazla ilişki doyumuna neden olan faktörleri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadırlar (Berry ve Willingham, 1997; Cramer, 2000). Yapılan çeşitli araştırmalarda ilişki doyumu, uzun süreli ilişkilerde başarının temel belirleyicilerinden biri olarak görülmektedir (Öner, 2001; Sprecher, 2001). Bazı araştırmalarda ise ilişki doyumu, romantik ilişkilerin başlangıç aşamasında önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır (Graham ve Christiansen, 2009; Sprecher ve Metts, 1999; Panayiotou, 2005).

İlgili alanyazın incelendiğinde, üçgen aşk kuramının ifade ettiği bileşenlerin ilişki doyumu ile ilişkisini ele alan araştırmalar bulunduğu göze çarpmaktadır. Bu çalışmalardan biri olan Sternberg'in (1986) gerçekleştirdiği araştırma sonucunda, üçgen aşkı oluşturan yakınlık, bağlılık ve tutku boyutlarının, ilişki doyumu ile yüksek oranda ilişkili olarak ortaya konmaktadır. Benzer şekilde Acker ve Davis (1992), Engel, Olson ve Patrick (2002), Lemieux ve Hale (1999; 2000), Madey ve Rodgers (2009) ve Sternberg (1997) yaptıkları çalışmalarda aşk bileşenleri ile ilişki doyumu arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunduğunu belirtmektedirler.

Benzer olarak Brezilya (Cassepp-Borges ve Teodoro, 2007), Hollanda (Overbeek, Ha, Scholte, Kemp ve Engels, 2007) ve Güney Kıbrıs (Panayiotou, 2005) gibi farklı ülkelerde gerçekleştirilen çalışmalarda da ilişki doyumu ile aşk bileşenleri arasında pozitif yönlü ve istatistiksel açıdan anlamlı ilişkilerin var olduğu vurgulanmaktadır. Paralel olarak Soloski, Pavkov, Sweeney ve Wetchler, (2013) yaptıkları araştırmada, aşk ve ilişki doyumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunduğunu ortaya koymaktadırlar. Diğer taraftan Kim ve Hatfield (2004) yaptıkları araştırmada, arkadaşça aşkın ilişki doyumu açısından oldukça güçlü bir yordayıcı olduğunu belirtmektedir.

8. KÜLTÜR

Kültürün bireylerin aşkı tanımlama biçimini, aşka yatkınlığını, aşık olma eğilimini ve aşk ilişkisinin nasıl ilerlediğini etkilediğini belirten Gao (2001), özellikle bireyci ve toplulukçu kültürlerde, bu bakış açısının oldukça belirgin bir şekilde ortaya çıktığına dikkat çekmektedir. Nitekim tutkulu aşk, bireyci toplumlarda daha fazla vurgulanmakta ve bu durum bireyci kültürlerde yaşayan bireylerin çoğunlukla aşk için evlendiği ve

evlilik için aşkın önemli bir faktör olduğuna inanma eğiliminde oldukları ile açıklanmaktadır. Toplulukçu kültürlerde ise kişisel yakınlık, benzerlik ve geleneksel aile bağlarının varlığı vurgulanırken, tutkulu ilişkiler sıklıkla olumsuz olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle tutku, evlilik seçimlerinin düzenlenmesi ve aile tarafından onaylanması geleneğini bozucu olarak algılanmaktadır. Aynı zamanda toplulukçu kültürlerde, benzer sosyo-ekonomik özelliklere sahip olma, aşk içinde olmaksızın aile, akrabalar ve arkadaşlar tarafından onaylanma daha önemli olmaktadır (Kim ve Hatfield, 2004).

Dolayısıyla, toplulukçu kültürlerde aile ve gruplar gücün kaynağıdır ve yakınlık ihtiyacı romantik ilişkiye yoğunlaşmayla değil de, sosyal çevre vasıtasıyla karşılanmaktadır. Örneğin, geleneksel Çin evlilikleri bu duruma vurgu yapmaktadır. Yani, Çin toplumunda yakınlık romantik ilişkiler açısından daha az önemli olmakta, bağlılık ise bir romantik ilişkinin esas özelliğini oluşturmaktadır. Bu nedenle, Çin toplumu bireyci kültürlerle kıyasla ilişkiyi devam ettirmeye yönelik daha güçlü baskı hissetmektedir. Nitekim ilgili alanyazında, Çin toplumunun, bağlılık duygularının Amerikan toplumuna göre daha fazla olduğunu vurgulayan çalışmalar bulunmaktadır (Gao, 2001; Tang ve Zuo, 2000). Sonuçta, Çin toplumları gibi doğu toplumlarında, bir romantik ilişkide aşk için en önemli bileşen bağlılık olarak tanımlanmaktadır (Kın NG ve Cheng, 2010). Bir başka deyişle, bireyciliğin, kişisel amaçların ve ben kimliğinin vurgulandığı Batı kültürlerinin aksine, Çin kültüründe birbirine bağlı amaçların, toplulukçuluğun ve biz kimliğinin öne çıktığı dikkat çekmektedir (Hofstede, 1984; Triandis, 1996).

Diğer taraftan Drahanovic ve Hasanagic (2014), üçgen aşk bileşenlerinin Türkiye ve Bosnalı üniversite öğrencileri arasındaki farklılıklarını inceledikleri araştırma sonuçları, üçgen aşk bileşenlerinden yakınlık ve tutku açısından iki kültür arasında istatistiksel olarak önemli farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Bağlılık alt boyutu açısından ise bir farklılık bulunmadığı belirtilmektedir. Bosnalı öğrencilerin Türk öğrencilere kıyasla, tutku ve yakınlık alt boyutlarından daha yüksek puan aldıkları araştırma sonuçları arasında yer almaktadır. Drahanovic ve Hasanagic (2014), bu farklılığın Bosna toplumunun daha çok batı kültüründen etkilenmesi ile ilişkili olduğunu belirtmektedirler. Nitekim Bosna Hersek'in batı ve doğu arasında yer aldığı ve her iki kültürün de etkisi altında kaldığı belirtilmektedir. Ancak giyim, moda, müzik ve kimlik sistemleri açısından batı kültürünün etkisinin daha fazla olduğu tahmin edilmektedir.

Sonuç olarak alan yazın incelendiğinde Batı ve Doğu toplumları açısından aşk bileşenlerini yoğunluğu ve aşkı yordayan değişkenler açısından önemli farklılıklar olduğu belirtilmektedir (Byrne ve Campbell, 1999; Frias, Shaver ve Diaz-Loving, 2014; Gere ve McDonald, 2013; Mansoobifar, Mujembari ve Keybollahi, 2012; Sprecher, Aron, Hatfield, Cortese, Patapova ve Levitskaya, 1994; Seki, Matsumoto ve Imahori, 2002). Dolayısıyla romantik ilişki dinamiklerinin anlaşılması açısından, kültürel faktörlerin önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir (Raj, 2013; Antoniou ve Dalla, 2015).

9. İLİŞKİ NİTELİĞİ

İlişki niteliği, öznel değerlendirmelerle ilişkili olmakta ve kişiler arası ilişki uzmanları tarafından ilişki niteliğinin ölçütleri ile anlamı hakkında belirgin ayrımlar yapılmaktadır. Örneğin, ilişki niteliği genel olarak uyum, mutluluk, doyum, işlevsellik, iyilik hali ve başarı olarak tanımlanabilmektedir (Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic, 2010). Diğer taraftan Spanier'e göre (1986) ilişki niteliği, çiftler arasında karşılıklı anlaşma, çift doyumunu, duygusal ifadeler gibi bileşenleri de temsil etmektedir. Davis ve Latty-Mann (1987) ise ilişki niteliğini birlikte yaşayabilirlik, yakınlık, önemseme, tutku, doyum, çatışma ve uyumsuzluğun yokluğu olarak ifade etmektedirler. Benzer şekilde Fletcher, Simpson ve Thomas (2000) ilişki niteliği bileşenlerinin tutku, doyum, bağlılık, güven, yakınlık ve aşk olduğunu belirtmektedirler.

Alanyazında, aşk açısından ilişki niteliğindeki bireysel farklılıkların büyük önemi olduğuna odaklanılmaktadır (Swami ve Allum, 2012). Bu bakış açısına paralel olarak Ha, Overbeek, Greef, Scholte ve Engels'in (2010), Hollandalı bireylerde ilişki niteliğini inceledikleri çalışmada, ergenlik döneminde ebeveyn ilişkilerinin niteliğinin, romantik ilişkilerdeki yakınlık ile yüksek düzeyde ilişkili olduğunu ve en yakın arkadaşlarla ilişki niteliğinin romantik ilişkilerde yüksek bağlılıkla ilişkili bulunduğu öne sürmektedirler. Araştırma bulgularına göre, ebeveynle ilişkilerde niteliğin düşmesi romantik ilişkilerde daha fazla bağlılığa yol açmaktadır. Düşük nitelikte dostluklar ise romantik ilişkilerde daha fazla tutkuya yola açmaktadır. Dolayısıyla bu çalışma ile, bireyin ebeveynleri ya da yakın arkadaşlarıyla ilişkilerinin niteliğinin, romantik ilişkilerindeki bileşenleri yordadığı ortaya konmaktadır.

Farklı bir çalışmada Crevier ve Boislard (2012), ebeveynler ve arkadaşlarla geçmiş ilişki deneyimleri ve erişkinlik döneminde yeni gelişen romantik ilişkiler arasındaki devamlılığını incelemektedir. Sonuçlar, bireylerin on dokuzlu yaşlarında deneyimledikleri romantik yakınlığın, on yedi yaşlarında baba ve anne ile deneyimledikleri yakınlığın niteliği tarafından yordandığını göstermektedir. Bununla beraber, araştırma

sonuçları kızlar için romantik ilginin, sadece baba ile kurulan yakınlığın niteliği tarafından yordandığını ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, Sternberg'e (1986) göre, aşka dair birey tarafından deneyimlenen yakınlık, bağlılık ve tutku yoğunluğu ilişki niteliği ile pozitif yönde ilişkili olmaktadır. Dolayısıyla aşk bileşenleri, ilişki niteliği ile önemli oranda ilişkili olmaktadır (Kin NG ve Cheng, 2010; Ratelle, Carbonneau, Vallerand ve Mageau, 2013).

10. ÖZNEL İYİ OLUŞ

Öznel iyi oluş, bireylerin yaşam doyumları ile olumlu ve olumsuz duygulanımlarına ilişkin genel bir değerlendirme olarak tanımlanmaktadır (Diener, 1984). Diener'e göre bireyler yaşamlarından memnun olduklarında, kendilerine keyif veren eylemlerde bulduklarında ve çoğunluklu olumlu duygular hissettiklerinde yüksek bir öznel iyi oluş yaşamaktadırlar. Dolayısıyla öznel iyi oluşun, bireylerin yaşam doyumunu ve yaşam kalitesini arttırdığı vurgulanmaktadır. Öznel iyi oluş üzerine yapılan çalışmalarda araştırmacılar, mutluluğun ne olduğu, neden bazı insanların daha mutlu olduğu, insanların mutlu olmak için hangi stratejileri kullandıkları ve mutluluğun belirleyicilerinin neler olduğu gibi sorulara yanıt bulmaya çalışmaktadırlar (Diener ve Lucas, 2000).

İlgili alanyazın incelendiğinde, aşk ve sevgi ile ilgili çalışmalar bu kavramların bireylerde mutluluğun, olumlu duyguların ve yaşam doyumunun da önemli bir yordayıcısı olduğunu göstermektedir (Diener ve Lucas, 2000; Kim ve Hatfield, 2004). Bununla birlikte romantik aşka ilişkin kuramlar, taksonomiler ve araştırmalar uzun süreli romantik ilişkilerin iyi oluş ile ilgili olabileceğini göstermektedir (Acevedo ve Aron, 2009; Galinha, Oishi, Pereira, Wirtz ve Esteves, 2010; Reis ve Aron, 2008; Neto ve Pinto, 2015). Dolayısıyla romantik aşk, uzun ve kısa süreli ilişkilerde iyi oluş ile ilişkili bulunmaktadır. Nitekim Acevedo ve Aron (2009) yaptıkları araştırmada, romantik aşkın başlangıcında ve sonraki aşamalarında ilişkinin yoğunluğu ile cinsel yakınlığa duyulan canlılığın niteliğini değerlendirmekte ve uzun süreli ilişkilerin bireylerin iyi oluşuyla olan ilişkisini incelemektedir. Araştırma sonuçları, aşk ve iyi oluş arasında anlamlı ilişkilere dikkat çekmektedir.

Arias (2009) aşk bileşenleri ile iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, bağlılık düzeyi ile iyi oluş arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu ifade etmektedir. Diğer bir bakış açısıyla Galinha vd., (2014) iyi oluş ve aşk arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada iyi oluşun arkadaşça aşk ile pozitif yönde ilişkili olduğunu belirtmektedirler. Buna göre aşk, mutluluk ve doyum gibi birçok olumlu duygunun önemli bir yordayıcısı olarak görülmektedir. Aynı zamanda aşk ilişkisinde cinsellik, duygusal temas, dostluk gibi çeşitli eylemler de mutluluğa katkı sağlamaktadır (Kim ve Hatfield, 2004). Bu bakış açısıyla Neto (2012), aşk yaşamından duyulan memnuniyetin ve tatminin, bireyde öznel iyi oluşu da etkileyeceğini ifade etmektedir. Sonuç olarak romantik ilişkilerin bireylerin yaşamlarında ve iyilik hallerinde önemli bir rol oynadığı görülmektedir (Gere ve MacDonald, 2010).

11. BENLİK SAYGISI

Rosenberg'e göre (1967), bireyler nesnelere ilişkin belli tutumlara sahip oldukları gibi kendi benliklerine dair de belli tutumlara sahip olmaktadır. Benlik saygısı bireyin benliği ile ilgili düşünceleri, duyguları ve inançlarını içermektedir. Diğer bir ifade ile benlik saygısı, bireyin kendini değerli bulup bulmadığını ya da kendine ne kadar değer verdiğini göstermektedir. Benlik saygısı ve aşk arasındaki ilişkiler açısından ilgili alanyazın incelendiğinde birçok kuramcı, benlik saygısının ilişkilerde ve özellikle romantik aşk ilişkilerinde önemli bir rol oynadığını öne sürmektedir (Acevedo ve Aron, 2009; Feeney ve Noller, 1990; Hendrick, Hendrick ve Adler, 1988; Murray, Holmes ve Collins, 2006). Aynı zamanda geçtiğimiz yıllarda, kişiler arası ilişkiler üzerine yapılan çok sayıda araştırma, bireyin kendine ilişkin olumlu algısının diğerleriyle olan ilişkilerini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır (Swami ve Allum, 2012; Murray ve Holmes, 2009; Swami, Haubner, Stieger, Voracek ve Furnham, 2009).

İlgili alanyazın incelendiğinde araştırmalar, benlik saygısı düzeyinin tutkulu aşk ile pozitif yönde ilişkili olduğunu ve sahiplenici aşk ile negatif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymaktadırlar (Campbell, Foster ve Finkel, 2002; Mallandain ve Davies, 1994; Neto, 1993). Bu örüntü, yüksek benlik saygısı ile kıskançlık, bağımlılık ve takıntıyı yansıtmayan, tutkulu ve duygusal olarak yoğun aşk biçimleri arasında bir ilişki olduğunu öne sürmektedir. Benlik saygısı düzeyinin diğer romantik aşk stilleri ile zayıf ve tutarsız ilişkilere sahip olduğu da (Campbell, Foster ve Finkel, 2002) alanyazında ifade edilmektedir.

Diğer taraftan Taylor ve Brown (1988), bireyin kendine ya da partnerine yönelik olumlu yanılsamalarının, bireyin bilincini karakterize edebileceğini ve romantik ilişkilerde olumlu algılamalar yaratmaya hizmet edebileceğini ileri sürmektedirler. Olumlu yanılsamalar, samimi veya romantik ilişkiler bağlamında yoğun olarak incelenmektedir. Nitekim Swami ve Allum (2012) yaptıkları bir çalışmada, romantik partnerler hakkındaki olumlu yanılsamaların benlik saygısını ve bireyin kendine güven hissini arttırdığı ifade

etmektedirler. Ayrıca olumlu yanılımaların, ilişkiyel tatmin ve bağlılığa katkıda bulunmaları halinde, romantik ilişkiinin ayrılmaz bir parçası olduğu da öne sürmektedirler.

12. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

Kişilik, bireyi diğer bireylerden ayıran ve bireyin ilerdeki davranışlarına yönelik varsayımların dayanağını oluşturan, göreceli olarak değişmez özellikler olarak tanımlanmaktadır (Yanbastı, 1991). Aynı zamanda kişilik bir insanın bütün ilgilerinin, tutumlarının, yeteneklerinin, konuşma tarzının, dış görünüşünün ve çevresine uyum biçiminin özelliklerini içeren bir terim olarak ifade edilmektedir (Köknel, 2005).

Kişilik özellikleri ve aşk arasındaki ilişkiler açısından ilgili alanyazın incelendiğinde, kişilik özelliklerinin romantik ilişkileri ve dolayısıyla aşkı nasıl etkilediği konusu üzerinde önemle durulduğu görülmektedir (Goldberg, 1993). Özellikle romantik çiftler arasındaki çatışmaların, kişilik özellikleri ile ilişkisi önemli bir konu olmaktadır. Bir diğer yandan, aşkın yaygınlığı ve yoğunluğu evrensel olarak bireyden bireye farklılık göstermektedir. Nitekim bireylerin kişilik özellikleri, kültürel ekolojileri ve aşk deneyimleri bireysel farklılıklarından etkilenmektedir.

Buna paralel olarak Engel, Olson ve Patrick (2002) üniversite öğrencilerine yönelik üçgen aşk kuramının öne sürdüğü aşk bileşenlerinin beş büyük faktör ile olan ilişkisini inceledikleri araştırmanın sonucunda, kişilik özelliklerinden biri olan sorumluluk kişilik özelliğinin aşk bileşenlerinden tutkunun, bağlılığın ve yakınlığın önemli bir yordayıcısı olduğunu öne sürmektedirler. Aynı zamanda araştırma sonuçları, sorumluluk kişilik özelliğinin hem kadınlar hem erkekler için yakınlık ve tutkunun yordayıcısı iken, yalnızca erkekler için bağlılığın yordayıcısı olduğunu da ortaya koymaktadır. Ancak şaşırtıcı olarak yumuşak huyluluk, uyum ve güven olarak ifade edilen uyumluluk, aşk bileşenleri açısından yordayıcı olmamaktadır.

Bununla birlikte Engel, Olson ve Patrick (2002), bağlılığın kararlılığı pozitif yönde yordadığını, savunmasızlığı ise negatif yönde yordadığı ortaya koymaktadırlar. Bu çalışmada baskın, kendinden emin, stresi kontrol edebilen ve bununla baş edebilen erkeklerin bağlılık duygularının da daha yüksek olacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan, kendine güvenmeyen erkeklerin de bağlılık düzeyinin düşeceği ön görülmektedir. Diğer yandan bazı araştırmalar, aşkın bileşenleri ve dışa dönüklük kişilik özelliği arasında pozitif yönde ilişkiler olduğunu belirtmektedirler (Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic, 2010). Farklı bir çalışmada ise Fehr ve Broughton (2001), tutkulu aşkın dışa dönüklük ile daha yakından ilişkili olduğunu ve arkadaşça aşkın ise daha çok uyumluluk ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadırlar. Yani dışa dönüklüğün içe dönüklükten daha iyi bir aşk iletişimine yol açtığı ortaya konmaktadır (Watson, Hubbard ve Wiese, 2000).

Bununla birlikte, Ahmetoğlu, Swami ve Chamorro-Premuzic's (2010) yaptıkları çalışmada, romantik ilişkilerde ilişki süresi, aşk bileşenleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkileri demografik bilgilerle birlikte incelemiştirler. Yapısal eşitlik modelinin kullanıldığı araştırmanın sonucunda, beş büyük faktörden, uyumluluk kişilik özelliğinin aşkın yakınlık, bağlılık ve tutku bileşenleri ile pozitif yönde ilişkili olduğu ortaya konmaktadır. Sorumluluk kişilik özelliğinin ise yakınlık ve bağlılık bileşenleri ile pozitif yönde ilişkili olduğu araştırma sonuçları arasında yer almaktadır. Diğer yandan, dışa dönüklük kişilik özelliği ise tutku bileşeni ile pozitif yönde ilişkili olarak ifade edilmektedir. Duygusal tutarsızlık kişilik özelliğinin ise aşk bileşenleri ile ilişkili olmadığı çalışma sonucunda elde edilen bulgular arasında yer almaktadır.

Öte yandan Caralis ve Haslam (2004), Beş Faktör kişilik Modeli'nin beş boyutu arasında en göze çarpan iki özelliğin dışa dönüklük ve uyumluluk özellikleri olduğunu belirtmektedirler. Başka bir çalışmada ise White, Hendrick ve Hendrick (2004), kişilik özellikleri, ilişki doyumu ve aşk arasındaki ilişkileri inceledikleri çalışmada duygusal tutarsızlık kişilik özelliğinin doyum ve yakınlıkla negatif ilişkili olduğunu ortaya koymaktadırlar. Dışa dönüklük ve uyumluluk kişilik özellikleri ise özellikle erkeklerde ilişki doyumu ve yakınlık ile pozitif yönde ilişkili bulunmaktadır. Sorumluluk kişilik özelliği ise erkeklerde yakınlık ile pozitif yönde ilişkili olarak belirtilmektedir. Başka bir çalışmada Bigi (2015), duygusal tutarsızlık kişilik özelliklerinin üçgen aşk bileşenleri ile negatif yönde anlamlı ilişkili olduğuna dikkat çekmektedir.

13. EVLİLİK DOYUMU

Evlilik doyumu da üçgen aşk araştırmalarında ele alınan önemli bir değişken olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle, Dana ve Saberi (2015) aşk bileşenleri ile evlilik doyumu arasındaki ilişkileri incelediği çalışmada, yakınlık ve bağlılık bileşenlerinin evlilik doyumu ile pozitif yönde anlamlı bir şekilde ilişkili olduğunu belirtmektedir. Aynı zamanda bu çalışma, tutku bileşeni ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığını araştırma sonuçları arasında yer almaktadır.

Fatimah (2018) ise, evlilik memnuniyeti ve aşk bileşenleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında bağlılık bileşeni ile evlilik memnuniyeti arasındaki pozitif yönlü anlamlı ilişkilere vurgu yapmaktadır. Bu araştırma

bulgusunu da açıklarken, evlilik memnuniyetinin evli çiftlerin uzun süreli ilişkilerinde başarının önemli bir ölçüsü olabileceği şeklinde yorumlamaktadır. Bu araştırmanın bir diğer bulgusu, pornografi deneyimlerinin aşk düzeyi ve evlilik memnuniyeti ile negatif yönde anlamlı ilişkileri olduğuna dikkat çekmektedir.

Debb (1991), aşk bileşenleri ve evlilik memnuniyeti arasındaki ilişkileri incelediği çalışmada, Aşk ve evlilik memnuniyeti arasında pozitif yönde anlamlı ilişkilerin olduğunu belirtmektedir. Bunun yanında, eşler arasında üçgen aşk benzerliğinin evlilik memnuniyeti ile pozitif yönde ilişkili olma eğilimine de bu çalışmada dikkat çekmektedir. Başka bir çalışmada Haack ve Falcke (2014), evlilik niteliği ile aşk bileşenleri arasında ilişkiyi incelediği çalışmada, aşk düzeyi ile evlilik niteliği arasında pozitif yönde anlamlı ilişkilere dikkat çekmektedir.

14. DİĞER DEĞİŞKENLER

Son olarak ilgili alanyazın incelendiğinde diğer bazı değişkenlerin de aşk ile ilişkisinin incelendiği görülmektedir. Bu çalışmalar nispeten az sayıda olup, önemli sonuçlar ortaya koymaktadırlar. Örneğin, aşk bileşenleri ile bireylerin kimlik durumlarının yordayıcı rolünün incelendiği çalışmada, başarılı kimliğin bağlılık ve yakınlığı yordadığını (Mansoobifar, Mujembari ve Keybollahi, 2012) otantiklik ile aşk bileşenleri arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmada, kadınların otantikliğinin erkeklerin bağlılık düzeylerini, erkeklerin otantikliğinin ise kadınların yakınlık düzeylerini pozitif yönde etkilediğini (Nabelkova ve Balazova, 2015) ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır.

Aynı zamanda Dietch (1978), kendini gerçekleştirilmenin aşk düzeyi ile doğrudan ilişkili olduğunu, Mamali (2004) aşk ve nefret arasında anlamlı ilişkiler olduğunu, Tarabulsy, Larose, Bernier, Trottier-Sylvain, Girard, Vargas ve Noel (2012) otonom olan ve olmayan bireylerin aşk bileşenlerinin farklılıklar gösterdiğini ve Ali ve Chamorro-Premuzic (2010) sosyoseksüel uyum, cinsiyet, makyavalizm, ikincil ve birincil psikopatoloji ile aşk bileşenleri arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu belirtmektedirler. Diğer taraftan Dehestani (2018), depresyon ve aşk bileşenleri arasındaki ilişkileri incelediği çalışmada yakınlık düzeyi ile depresyon arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğuna dikkat çekmektedir. Başka bir çalışmada Garcia (2017), homoseksüel ve heteroseksüel bireylerin çatışma çözme yöntemleri ve aşk bileşenleri açısından farklılaştığını yaptığı çalışmada vurgulamaktadır.

KAYNAKÇA

- Acevedo, B. P. ve Aron, A. (2009). Does a long-term relationship kill romantic love?. *Review of General Psychology*, 13(1), 59–65.
- Acker, M. ve Davis, M. H. (1992). Intimacy, passion and commitment in adult romantic relationships: A test of the triangular theory of love. *Journal of Social and Personal Relationships*, 9(1), 21-50.
- Ahmetoglu, G., Swami, V. ve Chamorro-Premuzic, T. (2010). The relationship between dimensions of love, personality and relationship length. *Archives of Sexual Behavior*, 39, 1181–1190.
- Ainsworth, M. D. S., Bleher, M. C., Waters, E. ve Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Ali, F. ve Chamorro-Premuzic, T. (2010). The dark side of love and life satisfaction: Associations with intimate relationships, psychopathy and Machiavellianism. *Personality and Individual Differences*, 48, 228–233.
- Andrade, A. L., Wachelkeb, J. F. R. ve Howat-Rodrigues, A. B. C. (2015). Relationship satisfaction in young adults: Gender and love dimensions. *An International Journal on Personal Relationships*, 9(1), 19–3.
- Antonioni, D. (1998). Relationship between the big five personality factors and conflict management styles. *International Journal of Conflict Management*, 9(4), 336–55.
- Aykutoğlu, B. (2015). *Yakınlık ve tutku arasındaki ilişki: Cinsiyet, ilişki süresi ve fiziksel çekiciliğin ara etkisi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bajoghli, H., Keshavarzi, Z., Mohammadi, M. R., Schmidt, N. B., Norton, P. J., Holsboer-Trachsler, E. ve Brand, S. (2014). “I love you more than I can stand!”. Romantic love, symptoms of depression and anxiety, and sleep complaints are related among young adults. *International Journal of Psychiatry in Clinical Practice*, 18, 169 – 174.
- Batinic, B., Milosavljevic, M. ve Barisic, J. (2016). The influence of attachment styles on romantic love. *European Psychiatry*, 33, 642-642.

- Berry, D. S. ve Hansen, J. S. (2000). Personality, nonverbal behavior, and interaction quality in female dyads. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26, 278–292.
- Berscheid, E. (1999). The greening of relationship science. *American Psychologist*, 54(4), 260–266.
- Byrne, B. M. ve Campbell, T. L. (1999). Cross-cultural comparisons and the presumption of equivalent measurement and theoretical structure: A look beneath the surface. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 30(5), 555-574.
- Campbell, W. K., Foster, C. A. ve Finkel, E. J. (2002). Does self-love lead to love for others? A story of narcissistic game playing. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83, 340–354.
- Caralis, D. ve Haslam, N. (2004). Relational tendencies associated with broad personality dimensions. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 77, 397–402.
- Cassepp-Borges, V. ve Teodoro, M. L. M. (2007). Propriedades psicométricas da versão brasileira da escala triangular do amor de sternberg. *Psicologia: Reflexão e Crítica*, 20(3), 513-522.
- Crevier, M. G., Poulin, F. ve Boislard, P. (2012). Continuïté entre les relations parentales et amicales à l'adolescence et les relations amoureuses à l'âge adulte émergent. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 44(3), 222–230.
- Dana, H. S. ve Saberi, H. (2015). Predicting Marital Satisfaction According to Love-Making Styles (Intimacy, Desire, Commitment) and Anxiety. *Journal of Family Research*, 10(4): 511-527.
- Davis, K. E. ve Latty-Mann, H. (1987). Love styles and relationship quality: A contribution to validation. *Journal of Social and Personal Relationships*, 4(4), 409-428.
- Deeb, J.S. (1989). Evaluating the relationship between Sternberg's triangular theory of love and marital satisfaction. (Doctoral Dissertation, State University Of New York at Albany, 1989). Dissertation Abstracts International. 51-03B. 1546.
- Dehestani, M., Sharabiani, S. G., Nooripour, R., & Zanganeh, F. (2018). Prediction of depression symptoms based on personality traits and romantic relationships among students. *Journal Research & Health*, 8(2), 173-181.
- Diener, E. (1984). Subjective well- being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.
- Dietch, J. (1978). Love, sex roles and psychological health. *Journal of Personality Assessment*, 42(6), 626-634.
- Dion, K. K. ve Dion, K. L. (1993). Individualistic and collectivistic perspectives on gender and the cultural context of love and intimacy. *Journal of Social Issues*, 49(3), 53-69.
- Drahanovic, S. ve Hasanagic, A. (2014). Exploring the difference between Turkish and Bosnian students in Triangular Love Scale. *Epiphany Journal of Transdisciplinary Studies*, 7(2), 128-141.
- Engel, G., Olson, K. R. ve Patrick, C. (2002). The personality of love: Fundamental motives and traits related to components of love. *Personality and Individual Differences*, 32(5), 839-853.
- Falconi, A ve Mullet, E. (2003). Cognitive algebra of love through the adult life. *The International Journal of Aging and Human Development*, 57(3), 275-290.
- Fatimah, S. (2018). Hubungan Cinta Komitmen dengan Kepuasan Pernikahan dimoderatori oleh Kebersyukuran.
- Feeney, J. A. ve Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 281-291.
- Fehr, B. ve Broughton, R. (2001). Gender and personality differences in conceptions of love: An interpersonal theory analysis. *Personal Relationships*, 8, 115–136.
- Fisher, H. E. (1992). *Anatomy of love: Natural history of monogamy, adultery and divorce*. New York: Norton.
- Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A. ve Thomas, G. (2000). The measurement of perceived relationship quality components: A confirmatory factor analytic approach. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26(3), 340-354.

- Frias, M. T., Shaver, P. R. ve Díaz-Loving, R. (2014). Individualism and collectivism as moderators of the association between attachment insecurities, coping and social support. *Journal of Social and Personal Relationships*, 31(1), 3–31.
- Galinha, I. C., Oishi, S., Pereira, C. R., Wirtz, D. ve Francisco, E. (2014). Adult attachment, love styles, relationship experiences and subjective well-being: Cross-cultural and gender comparison between americans, portuguese and mozambicans. *Social Indicators Research*, 119, 823–852.
- Gao, G. (2001). Intimacy, passion, and commitment in Chinese and US American romantic relationships. *International Journal of Intercultural Relations*, 25, 329–342.
- García, F. E., García Escobar, C., Hein, H., Hernández, Á., Torres, P., Valdebenito, R., & Vera, C. (2017). Relaciones de pareja homosexual y heterosexual: un estudio comparativo. *Actualidades en Psicología*, 31(122), 31-43.
- Gere, J. ve Macdonald, G. (2013). Assessing relationship quality across cultures: An examination of measurement equivalence. *Personal Relationships*, 20, 422–442.
- Goldberg, L. R. (1993). The structure of phenotypic personality traits. *American Psychologist*, 48(1), 26–34.
- Gouveia, V. V., Fonseca, P. N., Cavalcanti, J. P. N., Diniz, P. K. C., & Dória, L. C. (2009). Versão abreviada da Escala Triangular do Amor: Evidências de validade fatorial e consistência interna. *Estudos de Psicologia (Natal)*, 14(1), 31-39.
- Graham, J. M. ve Christiansen, K. (2009). The reliability of romantic love: A reliability generalization meta-analysis. *Personal Relationships*, 16, 49–66.
- Ha, T., Overbeek, G., Greef, M., Scholte, R. H. J. ve Engel, R. C. M. E. (2010). The importance of relationships with parents and best friends for adolescents romantic relationship quality: Differences between indigenous and ethnic Dutch adolescents. *International Journal of Behavioral Development*, 34(2), 121–127.
- Haack, K. R., & Falcke, D. (2014). Love and Marital Quality in Romantic Relationships Mediated and Non-Mediated by Internet. *Paidéia (Ribeirão Preto)*, 24(57), 105-113. <https://doi.org/10.1590/1982-43272457201413>
- Hofstede, G. (1984). The cultural relativity of the quality of life concept. *Academy of Management review*, 9(3), 389-398.
- Karantzas, G. C., Feeney, J. A, Goncalves, C. V. ve McCabe, M. P. (2014). Towards an integrative attachment-based model of relationship functioning. *British Journal of Psychology*, 105, 413–434.
- Kim NG, T. ve Cheng, C. H. K. (2010). The effects of intimacy, passion, and commitment on satisfaction in romantic relationships among hong kong chinese people. *Journal of Psychology in Chinese Societies*, 11(2), 123-146.
- Kim, J. ve Hatfield E. (2004). Love types and subjective well-being: A cross- cultural study. *Social Behavior and Personality*, 32(2), 173-182.
- Knox, D., Schacht, C. ve Zusman, M. E. (1999). Love relationships among college students. *College Student Journal*, 33(1), 149-151.
- Le, B. ve Agnew, C. R. (2003). Commitment and its theorized determinants: A meta-analysis of the investment model. *Personal Relationships*, 10, 37–57.
- Lemieux, R. ve Hale, J. L. (2000). Intimacy, passion and commitment among married individuals: further testing of the triangular of love. *Psychological Reports*, 87, 941-948.
- Levy, M. B. ve Davis, K. E. (1988). Lovestyles and attachment styles compared: Their relations to each other and to various relationship characteristics. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5, 439–471.
- Madey, S. F. ve Rodgers, L. (2009). The effect of attachment and sternberg's triangular theory of love on relationship satisfaction. *Individual Differences Research*, 7(2), 76-84.
- Mallandain, I. ve Davies, M. (1994). The colours of love: Personality correlates of love styles. *Personality and Individual Differences*, 17, 557–560.
- Mamali, C. (2014). A vectorial construct of love and hate and Sternberh' Triangular Model: Towards an integrated model of love and hate. *International Journal of Psychology*, 39(5), 16- 32.

- Mansoobifar, M., Mujembar, A. K ve Keybollahi, T. (2012). The correlation between identity status and loving elements (intimacy, commitment, passion). *Social and Behavioral Sciences*, 46, 1167 – 1170.
- Masaryk, R. H. (2012). Conceptualizing love: Is it all we need?. *Human Affairs*, 22(2), 263–269.
- Murray, S. L, Holmes, J. G. ve Collins, N. L. (2006). Optimizing assurance: The risk regulation system in relationships. *Psychological Bulletin*, 132(5), 641– 666.
- Murray, S. L. ve Holmes, J. G. (2009). The architecture of interdependent minds: A motivationmanagement theory of mutual responsiveness. *Psychological Review*, 116, 908– 928.
- Nabelkova, E. Ve Balazova, N. (2015). Authenticity in partnership of young adults – correlation study. *Československá psychologie*, 59(1), 81-93.
- Neto, F. (2012). Perceptions of love and sex across the adult life span. *Journal of Social and Personal Relationships*, 29(6), 760–775.
- Overbeek, G., Ha, T., Scholte, R., Kemp, R. ve Engels, R. C. M. E. (2007). Brief report: Intimacy, passion and commitment in romantic relationships-Validation of a ‘triangular love scale’ for adolescents. *Journal of Adolescence*, 30, 523–528.
- Panayiotou, G. (2005). Love, commitment, and response to conflict among Cypriot dating couples: Two models, one relationship. *International Journal of Psychology*, 40(2), 108–117.
- Pielage, S. B., Luteijn, F. ve Arrindell, W. A. (2005). Adult attachment, intimacy and psychological distress in a clinical and community sample. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 12, 455–464.
- Pines, A. M. (2003). *Aşk ve kıskançlık* (C. Yonsel, Çev.). İstanbul: Okyan Us Yayınları.
- Pines, A. M. (2010). *Aşık olmak: Sevgililerimizi neye göre seçeriz?* (M. Yurdakuler Uluengin, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ratelle, C. F., Carbonneau, N., Vallerand, R. J. ve Mageau, G. (2012). Passion in the romantic sphere: A look at relational outcomes. *Motivation and Emotion*, 37, 106–120.
- Reeder, H. M. (1996). The subjective experience of love through adult life. *International Journal of Aging and Human Development*, 43(4), 325-40.
- Reis, H. T. ve Aron, A. (2008). Love what is it, why does it matter, and how does it operate?. *Perspectives on Psychological Science*, 3(1), 80-86.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press
- Seiffge-Krenke, I. (2003). Testing theories of romantic development from adolescence to young adulthood: Evidence of a developmental sequence. *International Journal of Behavioral Development*, 27(6), 519–531.
- Shulman, S., Walsh, S. D., Weisman, O. ve Schelyer, M. (2009). Romantic contexts, sexual behavior and depressive symptoms in adolescent males and females. *Sex Roles*, 61, 850–863.
- Simpson, J. A., Campbell, B. ve Berscheid, E. (1986). The association between romantic love and marriage: Kephart (1967) twice revisited. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 12, 363– 372.
- Snyder, D. K., Castellani, A. M. ve Whisman, M. A. (2006). Current status and future directions in couple therapy. *Annual Review of Psychology*, 57, 317–344.
- Soloski, K. L., Pavkov, T. W., Sweeney, K. A. ve Wetchler, J. L. (2013). The social construction of love through intergenerational processes. *Contemporary Family Therapy*, 35, 773–792.
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and Family*, 38(1), 15-28.
- Sprecher, S. (2001). Equity and social exchange in dating couples: Associations with satisfaction, commitment and stability. *Journal of Marriage and the Family*, 63, 599–613.
- Sprecher, S., Aron, A., Hatfield, E., Cortese, A., Potapova, E. ve Levitskaya, A. (1994). Love: American style, Russian style and Japanese style. *Personal Relationships*, 1, 349-369.
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135.

- Sternberg, R. J. (1997). Construct validation of a triangular love scale. *European Journal of Social Psychology*, 27, 313-335.
- Sternberg, R. J. (2013). Searching for love. *British Psychological Society*, 26(2), 98-101.
- Sternberg, R. J., Hojjat, M. ve Barnes, M. L. (2001). Empirical aspects of a theory of love as a story. *European Journal of Personality*, 15, 1–20.
- Sumter, S. R., Valkenburg, P. M. ve Peter, J. (2013). Perceptions of love across the lifespan: Differences in passion, intimacy and commitment. *International Journal of Behavioral Development*, 37(5), 417–427.
- Swami, V. ve Allum, L. (2012). Perceptions of the physical attractiveness of the self, current romantic-partners, and former partners. *Scandinavian Journal of Psychology*, 53, 89–95.
- Swami, V., Furnham, A., Haubner, T., Stieger, S. ve Voracek, M. (2009). The truth is out there: The structure of beliefs about extraterrestrial life among austrian and british respondents. *The Journal of Social Psychology*, 48(2), 29-
- Tang, S. ve Zuo, J. (2000). Dating attitudes and behaviors of American and Chinese college students. *The Social Science Journal*, 3(1), 67-78.
- Tarabulsky, G. M., Larose, S., Bernier, A. ve Trottier, K. (2012). Attachment states of mind in late adolescence and the quality and course of romantic relationships in adulthood. *Attachment and Human Development*, 14(6), 621–643.
- Taylor, S. E. ve Brown, J. D. (1988). Illusion and well-being: A social psychological perspective on mental health. *Psychological Bulletin*, 103, 193-210.
- Torqabeh, M. H. ve Abadi, A. F. ve Haqshenas, H. (2006). Relations between love styles and marital satisfaction. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences*, 16(54), 99-109.
- Watson, S. L. ve Ward, J. P. (1996). Temperament and problem solving in the small-eared bushbaby (*Otolemur garnettii*). *Journal of Comparative Psychology*, 110, 377-385.
- Watts, S. ve Stenner, P. (2005). The subjective experience of partnership love: A methodological study. *British Journal of Social Psychology*, 44, 85-107.
- Weigel, D. J., Davis, B. A. ve Woodard, K. C. (2015). A two-sided coin: Mapping perceptions of the pros and cons of relationship commitment. *Journal of Social and Personal Relationships*, 32(3), 344-367.
- Whatley, S. (2008). Archives of the Dance: Siobhan Davies Dance Online. *Dance Research*, 26(2), 244-257.
- White, J. K., Hendrick, S. S. ve Hendrick, C. (2004). Big five personality variables and relationship constructs. *Personality and Individual Differences*, 37(7), 1519–1530.